

ВИДОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ ЛІАН У МІСТІ ЖИТОМИР

Краснощок Анастасія Віталіївна,

студентка,

Астахова Лариса Євгенівна

к.б.н., доцент

Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

Анотація. У ході досліджень на території Житомира виявлено 11 видів ліан, що належать до 8 родин. Переважна більшість ліан зосереджені у приватному житловому секторі міста, рідше їх використовують в озелененні території загального та спеціального призначення.

Ключові слова: ліани, видова різноманітність, урбанізоване середовище, насадження, озеленення.

На сьогодні ліани є важливим елементом благоустрою урбанізованого середовища. Вони переважно використовуються у вертикальному озелененні та мають значний вплив на планувальну структуру міст. Крім того, вони сприяють покращенню екологічних, мікрокліматичних та санітарно-гігієнічних умов життя населення. Питання формування повноцінного середовища проживання людини і, зокрема, формування озелененості територій населених пунктів на сьогоднішній день набули особливої актуальності [1].

Ліани – це диверсифікована група рослин, що представлена в численних родинях: Бігнієві (Bignoniaceae), Виноградові (Vitaceae), Жимолостеві (Caprifoliaceae), Гортензієві (Hydrangeaceae), Коноплеві (Cannabaceae), Аралієві (Araliaceae), Лардізабалові (Lardizabalaceae), Актинідієві (Actinidiaceae), Бобові (Fabaceae), Бруслинові (Celastraceae), Меніспермові (Menispermaceae), Айстрові (Asteraceae), Розові (Rosaceae), Маренові (Rubiaceae), Жовтецеві (Ranunculaceae), Рутові (Rutaceae), Молочайні (Euphorbiaceae), Анонові

(Annona), Кропивові (Urticaceae), Шовковицеві (Moraceae), Хвилівникові (Aristolochiaceae), Барвінкові (Arosynaceae), Вербенові (Verbenaceae), Лимонникові (Schisandraceae). Вони зустрічаються у будь-якій кліматичній зоні, де у складі рослинних угруповань є дерева, які ліани можуть використовувати як опору. Оскільки ліани не здатні самостійно вільно триматись у просторі, тому прикріплюючись до опори вони використовують різноманітні пристосування: додаткові корені-причіпки, за допомогою яких піднімаються на певну висоту, видозміни стебел або листків у вигляді вусиків. Деякі ліани не мають певних пристосувань для прикріплення, тому вони просто обвивають опору за допомогою гнучких пагонів [2].

У сучасному ландшафтному дизайні ліани відіграють ключову роль. Вони поєднують в собі естетичні та практичні переваги. Завдяки своїм декоративним листкам, квіткам та плодам вони прикрашають простір, а внаслідок щільного розміщення листків забезпечують захист будівель від різних небажаних факторів, зокрема перепадів температур. У приватних садах ці рослини стають, крім того, джерелом корисних плодів. Мета нашого дослідження полягала у вивченні видового складу ліан у м. Житомир та визначенні їх місця у системі зелених насаджень. Вивчення видової різноманітності ліан у м. Житомирі проводили протягом 2023-24 рр. шляхом обстеження 12 вулиць та 6 провулків, що розміщені у різних адміністративних районах міста, а також були досліджені зелені насадження в районі Паперової фабрики, Шодуарівського парку, гідропарку та парку ім. 30-річчя Перемоги.

В результаті обстеження досліджених територій було визначено 11 видів ліан: *дівочий виноград* п'ятилисточковий (*Parthenocissus quinquefolia* (L.) Planch.), *виноград справжній* (*Vitis vinifera* (L.)), *хміль звичайний* (*Humulus lupulus* (L.)), *лимонник китайський* (*Schisandra chinensis* (Turcz.) Baill.), *плющ звичайний* (*Hedera helix* L.), *камписис укорінливий* (*Campsis radicans* (L.) Seem. ex Bureau), *клематис виноградолистий* (*Clematis vitalba* L.), *жимолость козолиста* (*Lonicera caprifolium* L.), *жимолость татарська* (*L. tatarica* L.), *троянда багатоквіткова* (*Rosa multiflora* Thunb.), *троянда біфера* (*R. bifera* Poir.),

що належать до 8 родин: Виноградові (Vitaceae), **Коноплеві** (Cannabaceae), Лимонникові (Schisandraceae), Аралієві (Araliaceae), Бігнієві (Bignoniaceae), Жовтецеві (Ranunculaceae), Жимолостеві (Caprifoliaceae), Розові (Rosaceae).

Найбільш поширеним видом є *дівочий виноград* п'ятилисточковий (*Parthenocissus quinquefolia*), який був виявлений на всіх обстежених ділянках. Незначно йому поступаються за кількістю місцезростань такі види як *виноград справжній* (*Vitis vinifera*) та *хміль звичайний* (*Humulus lupulus*). На трьох ділянках виявлені лимонник китайський (*Schisandra chinensis*), кампсис укорінливий (*Campsis radicans*), троянда біфера (*Rosa bifera*), плющ звичайний (*Hedera helix*). Лише по одному місцезростанню характерне для *жимолості татарської* (*Lonicera tatarica*), клематиса виноградолистого (*Clematis vitalba*) та троянди багатоквіткової (*Rosa multiflora*). Слід відзначити, що виявлені види ліан зростають переважно у приватному житловому секторі міста, тобто у насадженнях обмеженого користування. Як опору для свого росту вони використовують паркани. Але *виноград справжній* (*Vitis vinifera*) та троянду біфера (*Rosa bifera*) виявляли в якості оздоблення пергол. Як свідчать наші дослідження, вертикальне озеленення вулиць у м. Житомир є недостатнім. Переважно озеленені паркани, рідше – фасади будівель. Слабо використовуються можливості застосування ліан для вертикального озеленення у парках та скверах. Завдяки використанню різноманітних видів ліан можливе створення різноманітних композиційних елементів оформлення простору, що значно покращить естетичний вигляд урбанізованих ландшафтів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Багацька О. М. Особливості росту і розвитку інтродукованих видів дерев'янистих ліан та перспективи їх використання в озелененні м. Києва. К.: Центр інформаційних технологій. 2009. 200 с.
2. Дойко Н. М. Біологічні основи інтродукції витких деревних рослин у Правобережному Лісостепу України: Автореф. дис. ... канд. біол. наук: 03.00.05 «Ботаніка». К., 2005. 20 с.